

Bilaga 4 Effekt av höjd åldersgräns 2023

År 2023 höjs lägsta uttagsåldern av allmän pension till 63 år och åldern för när grundskyddet inträder höjs från 65 till 66 år. Regeringskansliet har efterfrågat en beräkning av effekten av dessa höjda åldersgränser 2023. I denna bilaga redovisas effekten av höjd åldersgräns 2023. I anslagsprognosen har vi inte tagit hänsyn till att åldersgränserna i pensionssystemet höjs eftersom regeringen ännu inte lagt fram någon proposition.

Värdet för garantipension i tabellen nedan har justerats i efterhand.

Effekt på utgift av höjd åldersgräns 2023, tusentals kronor

	2023	2024
Garantipension	-312 000	-624 000
Efterlevandepension till vuxna	+62 000	+123 000
Bostadstillägg	-131 000	-262 000
Äldreförsörjningsstöd	-21 000	-42 000
Inkomstpensionstillägg	-148 000	-300 000
Barnpension	+1 000	+4 000
Ålderspension vid sidan av statens budget	-3 605 000	-7 759 000
<i>Summa</i>	<i>-4 154 000</i>	<i>-8 860 000</i>

Grundskydd

Utgifterna för garantipension minskar med 312 miljoner kronor för år 2023 när åldersgränsen höjs från 65 till 66 år för när grundskyddet inträder. Utgiften för kohorten 65-åringar belastar då inte längre anslaget. Utgifterna minskar med 131 miljoner kronor för bostadstillägg och 21 miljoner kronor för äldreförsörjningsstöd. Vi har bortsett från effekten av eventuellt intjänande vid 65 år som kan påverka utgiften för 2024. Det antas medföra en marginell effekt för utgiften.

Under det första året får den höjda åldersgränsen endast halv effekt för utgiften, beroende på att individer fyller 65 år fördelat över året. Först 2024 får regeländringen full effekt.

Efterlevandepension till vuxna

Givet att höjningen av åldersgränserna inom pensionssystemet 2023 genomförs så beräknas det medföra att utgifterna för efterlevandepension till vuxna ökar med 62 miljoner kronor för samma år. När pensionsåldern höjs till 66 så höjs även den högsta ålder under vilken man kan få utbetalningar av omställningspensioner eller garantipension till änkepension. För dessa förmåner innebär att personer som fyller 65 år under 2023, alltså de som är födda 1958, kommer att belasta eller fortsätta belasta utgifterna. När dessa fyller 65 år så gör de det utspjutt över hela året och i december så kommer vissa just fyllt 65 och andra har varit 65 sedan i januari. Detta medför att regeländringens påverkan på utgifterna inte är infasad fullt ut förens 2024 då utgifterna beräknas öka med 123 miljoner kronor.

Ökade utgifter för inkomstgrundad änkepension svarar för ungefär hälften av utgiftshöjningen, trots att man kan beviljas änkepension även i åldrar över gällande riktålder. Detta förklaras av de övergångsregler för avvecklingen av änkepension som gäller för de yngre änorna. De flesta yngre änkor förlorar rätten till änkepension eller får sina utbetalningar sänkta när de passerar riktåldern eftersom änkepensionen då börjar samordnas med ålderspensionen.

Inkomstgrundad änkepension ökar utgifterna med 28 miljoner 2023 och 49 miljoner 2024 och garantipension till änkepension ökar utgifterna med 5 och 7 miljoner.

Omställningspensionerna svara tillsammans för resterande utgiftsökningar. Utbetalda belopp inom inkomstgrundad omställningspension beräknas öka till följd av att underlaget som förmånen grundar sig på är delvis knutet till riktåldern. Effekten slår igenom först 2024 för förlängd omställningspension.

Inkomstpensionstillägg

När den högre pensionsåldern höjs från 65 år till 66 år vid 2023 så kommer även inkomstpensionstilläggets villkor att pensionären ska vara minst 65 år att höjas till 66. Detta påverkar inkomstpensionstillägget främst genom att antalet mottagare minskar jämfört med om ålderskravet inte hade höjts. Påverkan får först en halv effekt under 2023 då inga av de som fyller 65 under året, alltså de som är födda 1958, kommer att ha fått utbetalningar av inkomstpensionstillägg. Först år 2024 så har ålderseffekten fasats in då de som är födda 1958 börjar fylla 66 år samtidigt som inga från årskullen 1959, som fyller 65 år, får ta del av förmånen.

Utöver denna antalseffekt så beaktar prognosen till viss del effekten av ökat intjänande. Effekten förväntas leda till att fler pensionärer bland båda könen får en pension som är högre än som berättigar till inkomstpensionstillägg.

Barnpension

Antalet intjänandeår utökas med ett år när åldersgränsen höjs till 66 år. Utgiften ökar dels av att antalet år blir fler samt av delningstalet vid 66 år ska användas istället för vid 65. Det höjer utgiften något, med cirka 1 miljon kronor år 2023. Under det första året får den höjda åldersgränsen endast halv effekt för utgiften, beroende på att individer avlider fördelat över året. Den höjda åldern antas få effekt för nybeviljade barnpensioner.

Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget

Utbetalningarna för ålderspension beräknas minska med 3,6 miljarder kronor år 2023 och 7,8 miljarder kronor år 2024. Höjningen av lägsta pensionsålder påverkar de som annars gått i pension vid 62 års ålder 2023 och 2024, som får vänta till 63 års ålder. Prognosen antar en förskjutning av inflödet av unga pensionärer likt den som antas för år 2020. Detta leder till en minskad effekt på utbetalningarna år 2023 då ingen ny årskull uppnår lägsta pensionsålder under året.

Åldershöjningen för grundskyddet påverkar främst de som är berättigade till garantipension vid 65 års ålder och även de som går från att få sjukersättning till pension. Prognosen antar att en stor del av de som annars hade gått i pension vid 65 år från sjukersättning och/eller hade varit berättigad garantipension istället går i pension vid 66 år 2023–2024. Det finns dock många som går i pension vid 65 års ålder oberoende av garantipension. Likt för höjningen av lägsta pensionsåldern leder det till en minskad effekt för år 2023 då ingen ny årskull uppnår åldersgränsen för grundskyddet.